

A photograph of a baby with light brown hair and large blue eyes, sitting in a green high chair at a wooden table. The baby is wearing a yellow shirt and a grey bib with a pink heart. They are holding a red spoon and eating a pinkish substance. A blue bowl is on the table to the right. The background is a blurred indoor setting with a white shelf and some toys.

**Locatie in beeld.
Pedagogisch werkplan
van onze locatie voor
dagopvang en
voorschoolse educatie
(VE). 2023
Keverberg 5A**

Inhoud:

Inleiding.

- *Ik ben in beeld* in het kort
- Voorschoolse educatie (VE)

Nuttige informatie: van dagritme tot stamgroepen.

- Onze locatie
- Stamgroepen
- Beroepskracht-kindratio (BKR)
- Beroepskrachten in opleiding **en vrijwilligers**

Opvoeden doen we samen.

Met ouders

- Kennismaken en wennen
- De mentor
- Spelinloop
- Elkaar informeren
- Samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen

Door groepsmanagement

- Gedifferentieerd werken
- Beredeneerd werken
- Teamwerk
- Samen kinderen volgen
- Naar een volgende groep of naar de basisschool
- Signaleren van bijzonderheden
- Pedagogisch beleid en praktijk evalueren en borgen
- Pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar

Met andere organisaties

- Doorgaande lijn met het onderwijs
- Samenwerken met andere organisaties

In een rijke uitdagende omgeving.

- Indeling van de ruimte
- Inrichting van de hoeken en plekken
- Geordend materiaal
- Buitenruimte
- Duidelijkheid voor ieder kind

Met ruimte voor initiatief.

- Een vast maar flexibel dagritme
- Baby's en dreumesen
- Overgangen in het dagritme
- Belangrijke onderdelen in het dagritme
- Een begrijpelijke dagindeling voor ieder kind

Altijd in dialoog.

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor autonomie
- Structuur bieden en leidinggeven
- Praten en uitleggen
- Ontwikkeling stimuleren
- Begeleiden van onderlinge interacties

Overige pedagogische kwaliteitseisen.

- Activiteiten waarbij de stamgroep/stamgroepruimte verlaten wordt
- Extra opvang afnemen
- Inzet pedagogisch beleidsmedewerker/coach
- VE-opleidingsplan
- 960 VE-uren verdelen in de periode van 2½ tot 4 jaar
- Onze VE-methode
- Bijzonderheden van onze locatie en gemeentelijke eisen
- Specifieke VE-eisen in onze gemeente

Bijlage 1. De ontwikkelingsgebieden op een rij

Bijlage 2. Gebruikte literatuur

Locatie in beeld.

Pedagogisch werkplan van onze locatie voor dagopvang en voorschoolse educatie (VE).

Naam locatie: Korein Keveberg 5A

Adres locatie: Keveberg 5A, 5565 BA Eindhoven

Op onze locatie is de leidinggevende: Maartje Broeren

Zij krijgt leiding van: Gonnie op het Veld

Waar in dit pedagogisch werkplan 'ouders' staat, kan ouder(s)/verzorger(s) worden gelezen.

Inleiding.

Dit pedagogisch werkplan is bestemd voor iedereen die benieuwd is naar onze locatie – van ouders en verzorgers tot medewerkers van de GGD. Voor onze eigen pedagogisch professionals is het een naslagwerk. Het pedagogisch werkplan beschrijft de sfeer op onze locatie én de manier waarop we voldoen aan de wettelijke pedagogische kwaliteitseisen.

Het pedagogisch werkplan *Locatie in beeld* ligt in het verlengde van *Ik ben in beeld*: het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG.

Ik ben in beeld in het kort

Kinderen zijn ontdekkers, onderzoekers, kunstenaars, kunstmakers, wetenschappers, handarbeiders – alles is in aanleg aanwezig. En elk kind is uniek. Geboren met een eigen aard en karakter, met aanleg en talent voor de eigen persoonlijke ontwikkeling. Het is aan ons om dat te zien, om ieder kind in beeld te hebben. We verrijken de ontwikkeling van kinderen door dagelijks te kijken naar hun welbevinden en betrokkenheid. Voelt het kind zich goed? En is de betrokkenheid hoog? Dat zijn de vragen die ertoe doen. Met welbevinden en betrokkenheid als kompas krijgen we onmiddellijk feedback over onze inzet en interactie met de kinderen. Doen we de goede dingen? We zien het direct: kijk hoe het kind zich voelt en hoe betrokken het is.

Met vier pijlers stimuleren we dagelijks het welbevinden en de betrokkenheid:

- Opvoeden doen we samen
- In een rijke uitdagende omgeving
- Met ruimte voor initiatief
- Altijd in dialoog

In dit pedagogisch werkplan van de locatie lees je hoe we praktisch invulling geven aan de vier pijlers. In het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG lees je meer over de visie erachter.

Nieuwsgierig naar ons complete pedagogisch beleid? Download [Ik ben in beeld](#)

Voorschoolse educatie (VE)

Op onze locatie bieden we in groepen de Vlinders, de Kevertjes en de Lieveheersbeestjes voorschoolse educatie (VE). Dit pedagogisch werkplan beschrijft ook hoe we voldoen aan de VE-eisen. Informatie die daarmee te maken heeft, is gedrukt in dezelfde kleur als deze alinea.

Nuttige informatie: van dagritme tot stamgroepen.

In dit hoofdstuk: een beschrijving van de locatie, de stamgroepen, de beroepskracht-kindratio en de inzet van beroepskrachten in opleiding.

Onze locatie

Locatie Keverberg 5A heeft een dagopvang bestaande uit twee babygroepen; De Rupsjes en de Bijtjes, Peutergroepen; De Kevertjes en de Lieveheersbeestjes en een peuterwerkgroep met geïntegreerd peuterwerk; De Vlinders. Daarnaast heeft deze locatie nog een BSO-groep de Hommels. De andere BSO groepen zijn gevestigd op locatie Keverberg 5 en vangen daar kinderen op in de leeftijd van 4-12 jaar oud.

Kenmerkend voor onze locatie

Locatie Keverberg 5A is gelegen in Gestel, naast basisschool 't Startblok waar wij een SPIL mee vormen. In een multiculturele omgeving waar kinderen optimale kansen krijgen zich te ontwikkelen en hun talenten aan te laten spreken in een zorgzame, veilige en uitdagende omgeving.

Ondanks dat we een grote locatie zijn kennen kinderen, ouders en teamleden elkaar goed kennen. Dat schept een sfeer van veiligheid en vertrouwen.

Onze werkwijze is gebaseerd op het pedagogisch kompas, welbevinden en betrokkenheid is het uitgangspunt, waarbij de 4 pijlers onze leidraad zijn.

We stimuleren zelfstandigheid en zelfredzaamheid omdat we het belangrijk vinden de talenten van de kinderen aan te horen. We zijn er voor de kinderen, we zorgen ervoor dat er altijd 1 medewerker beschikbaar is. Onze medewerkers zitten daarom ook vaak op de grond of op laag meubilair. Hierdoor is er veel rust op de groepen.

De groepen zijn rijk en uitdagend ingericht, in verschillende speelhoeken. We voegen tijdens het spel materiaal toe, i.p.v. de groepsruimte overvol in te richten.

Waar we trots op zijn

We zijn trots op veel zaken, zoals dat we er als team samen zijn voor de kinderen. Keuzes worden altijd gemaakt in het belang van het kind. We zijn ook trots op de sfeer, deze is warm en het warme contact met ouders als eerste en belangrijkste opvoeders, en werken nauw samen met o.a. onze externe partners van basisschool 't Startblok, intern begeleiders, WIJ Eindhoven, consultatiearts, logopedist. De kracht van samen daar zijn we sterk in.

Wij zijn nieuwsgierig. Ons streven is een hoge mate van interactie dit doen wij door onder andere veel spel beschikbaar te zijn. Door op iedere groep aandacht te besteden aan familie.

Veel ruimte geven aan motorische ontwikkeling – Emmi Pickler materiaal wat maakt dat door de uitwisseling hiervan door de babygroepen kinderen zich zelfverzekerd voelen en zich vrij durven te bewegen.

Zelfstandigheid bij de wijze van aanbod spelmateriaal en activiteiten. Zelf kiezen, kleiner aanbod wat je uit kan bouwen. Steeds aansluiten bij de initiatieven van de kinderen hierin.

Bij de peutergroepen is een rijk aanbod, de hoeken zijn rijk aangevuld en gericht op een thema. Waarin kinderen helemaal op kunnen gaan in hun spel.

Wat wij toevoegen aan de ontwikkeling van kinderen

We hopen de kinderen het gevoel van eigenwaarde en trots mee te geven tav de eigen mogelijkheden en talenten. Dit doen we door op allerlei gebieden de ontwikkeling van de kinderen te verrijken:

- (Nederlandse) taalontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Spelontwikkeling
- Motorische ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling

We geven kinderen, structuur en vertrouwen en bieden ze geborgenheid zodat ze in een veilige omgeving kunnen experimenteren, onderzoeken en ontdekken om hun eigen potentieel te leren kennen. Zelfstandigheid; kinderen worden gestimuleerd en leren heel erg om dingen zelfstandig te doen. Laag eten, bij baby's wordt hier al een start gemaakt en loopt door bij de peuters waardoor interacties ontstaan. Je merkt hierin dat het eetmoment ook een taalbevorderingsmoment is omdat kinderen elkaar helpen of om dingen vragen. Op sociaal emotioneel gebied ben je ook bewust; welke kinderen zitten naast elkaar. Ze vragen elkaars hulp en kijken elkaar aan.

We zijn alert op de mate van welbevinden en betrokkenheid van de kinderen op deze factoren. De activiteiten en ons handelen passen we aan wanneer we zien dat een kind laag betrokken is of zijn welbevinden niet goed is.

Integratie VE geïndiceerde en niet geïndiceerde kinderen Zowel in de peuterspeelzaalgroep de Vlinders als in de peuterdagopvang groepen de Lieveheersbeestjes en Kevertjes zijn kinderen met en zonder VE-indicatie. In de dagelijkse omgang wordt hierdoor op een natuurlijke wijze de integratie bevorderd. Daarnaast dragen we er zorg voor dat kinderen tijdens activiteiten bewust gemengd worden, zodat ze van elkaar kunnen leren. Verder ontmoeten en spelen kinderen samen tijdens o.a. het buitenspelen en tijdens het aanbod van gezamenlijke activiteiten en thema-openingen/afsluitingen.

Stamgroepen.

Op onze locatie werken we met vaste groepen kinderen en een vast team van pedagogisch professionals.

Naam groep	Leeftijd kinderen	Maximaal aantal kinderen
Rupsjes	0 – 2,3 jaar	12
Bijtjes	0 – 2,3 jaar	12
Kevers	2 – 4 jaar	16
Lieveheersbeestjes	2 – 4 jaar	16
Vlinders	2,3 – 4 jaar	16
Hommels (Mierennest in vakantieperiode)	4 – 7 jaar	20

Tijdens het kennismakingsgesprek vertellen we ouders met welke groepen we werken. We vertellen voor welke leeftijd elke groep is en hoe groot de groepen zijn. Ook vertellen we welke pedagogisch professionals bij elke groep horen, wanneer zij werken, en hoe we vaste pedagogisch professionals vervangen bij ziekte en vakantie. Op de locatie is te zien wie welke dag werkt – en zo nodig op welke tijden.

Beroepskracht-kindratio (BKR)

Net als alle locaties van Wij zijn JONG werken wij volgens de BKR-rekentool van de Rijksoverheid. Daarmee berekenen we hoeveel pedagogisch professionals er minimaal aanwezig moeten zijn op een groep. Is de dagopvang dagelijks tien uur of meer open, dan mag er per dag maximaal drie uur worden gewerkt met minder pedagogisch professionals. De uren voorschoolse educatie op onze locatie worden niet in die drie uur aangeboden. In ons basisrooster staat hoe de inzet van pedagogisch professionals is geregeld voor elke groep apart.

Groep 1 De Bijtjes:

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Dinsdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Woensdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Donderdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Vrijdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:45 uur tot 13:00 uur in de ochtend en van 14:30 uur tot 17:00 uur en van 17:15-18:30 uur in de middag.

Groep 2 De Rupsjes:

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Dinsdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Woensdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Donderdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Vrijdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:45 uur tot 13:00 uur in de ochtend en van 14:30 uur tot 17:00 uur en van 17:15-18:30 uur in de middag.

Groep 3 Kevertjes:

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Dinsdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Woensdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Donderdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Vrijdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:45 uur tot 13:00 uur in de ochtend en van 14:30 uur tot 17:00 uur en van 17:15-18:30 uur in de middag.

Groep 4 Lieveheersbeestjes:

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Dinsdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Woensdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Donderdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u
Vrijdag	Van 8:00u tot 8:45u	Van 13:00u tot 14:30u	Van 17:15u tot 18:00u

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:45 uur tot 13:00 uur in de ochtend en van 14:30 uur tot 17:00 uur en van 17:15-18:30 uur in de middag.

Groep 5 De Vlinders:

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Geen afwijking	Geen afwijking	Gesloten
Dinsdag	Geen afwijking	Geen afwijking	Gesloten
Woensdag	Geen afwijking	Geen afwijking	Gesloten
Donderdag	Geen afwijking	Geen afwijking	Gesloten
Vrijdag	Geen afwijking	Geen afwijking	Gesloten

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:30 uur tot 12:30 uur in de ochtend

Groep 6 De Hommels (In de vakanties ook het Mierennest):

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 8.45u tot 9.00u	Van 13.00u tot 14.30u	Van 17.15u tot 18.00u
Dinsdag	Van 8.45u tot 9.00u	Van 13.00u tot 14.30u	Van 17.15u tot 18.00u
Woensdag	Gesloten	gesloten	gesloten
Donderdag	Van 8.45u tot 9.00u	Van 13.00u tot 14.30u	Van 17.15u tot 18.00u
Vrijdag	gesloten	gesloten	gesloten

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:

Van 08:45 uur tot 13:00 uur in de ochtend en van 14:30 uur tot 17:00 uur en van 17:15-18:30 uur in de middag.

Zo informeren we ouders over de afwijkingsregeling en wijzigingen daarop:

Zo nodig stellen wij ons basisrooster bij. Wanneer er veranderingen zijn in het basisrooster worden aangebracht. Dan maken we dit bekend via: medelingen/nieuwsbrieven in het ouderportaal

In de vakantieperiodes zijn alleen de peuterdagopvanggroepen, de babygroepen en de BSO hommel/mierennest (gevestigd in ons pand tijdens de vakanties) geopend. Gedurende deze periode kan het voorkomen dat groepen samengevoegd worden of kinderen op een andere groep gaan spelen. In vakanties voelt het als een groot gezin. De medewerkers van de gesloten peutergroepen worden dan ook op onze andere groepen ingezet en zijn na al die jaren ook al goed kenbaar voor onze kinderen.

We proberen altijd zo te roosteren dat er op iedere groep een vaste PM'er staat. In ad-hoc situaties kan het voorkomen dat er geen bekend of vast gezicht op de groep aanwezig is. Op dat moment wordt er per situatie bekeken of dit verantwoordelijk is, (hoe is de groepssamenstelling? Welke andere vaste collega's zijn er aan het werk? Op basis daarvan beslissen we of de groep wel of niet kunnen open houden.

Het personele roster in de vakantie communiceren wij meestal mondeling naar de ouders, als er grote afwijkingen zijn komt er een bericht in het ouderportaal.

Verder communiceren wij in onderstaande vormen:

- Memo middels het ouderportaal
- Oudercommissie, via mail wanneer er geen bijeenkomst op kort termijn gepland staat.
- Overdrachten tijdens de breng- en haal momenten

Beroepskrachten in opleiding

Naast onze professionals werken er regelmatig beroepskrachten in opleiding op onze locatie. We hanteren het stagebeleid van Wij zijn JONG.

- Stagiairs. Op onze locatie zijn vaak een of meer stagiairs aanwezig die het vak van pedagogisch professional leren. Ze voeren verzorgings- en begeleidingstaken uit en assisteren bij activiteiten. Dat doen ze onder verantwoordelijkheid van de pedagogisch professionals. Die zijn altijd in de buurt. Naarmate de opleiding vordert, neemt de zelfstandigheid van de stagiairs toe. Elke stagiair heeft een interne stagebegeleider.

Opvoeden doen we samen.

De praktische invulling van de pijler 'Opvoeden doen we samen' heeft drie onderdelen: het contact met ouders, ons groepsmanagement, en de samenwerking met andere organisatie zoals basisscholen. Samen zetten we ons in voor de kinderen, zodat zij hun mogelijkheden en talenten optimaal kunnen ontwikkelen.

Opvoeden doen we samen – met ouders

In dit deel: kennismaken en wennen, de mentor, elkaar informeren, en samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen.

Kennismaken en wennen

In de eerste periode leggen we de basis van de vertrouwensrelatie tussen de ouders, het kind en de pedagogisch professionals. Het ene kind heeft meer moeite met nieuwe situaties of een nieuwe omgeving dan het andere. We besteden daarom bewust aandacht aan het wennen. Hoe eerder een kind zich veilig voelt bij ons (welbevinden), hoe sneller het betrokken kan spelen. Tijdens de kennismaking zoeken we met de ouders naar een manier van wennen die prettig is voor hun kind. In de wenperiode kijken we samen naar het welbevinden en we evalueren hoe het met hun kind gaat, zodat we eventueel iets kunnen aanpassen.

De wenperiode ziet er als volgt uit:

De pedagogisch medewerkers begeleiden het wennen en overgaan naar een andere groep door:

Babygroep de Rupsjes of Bijtjes:

Wennen bij de baby's vinden we erg belangrijk. Het welbevinden is erg belangrijk en daar gaat in de eerste periode veel aandacht naar uit. Tijdens de intake worden ouders meegenomen in het wennen van de baby's, hoe belangrijk dit is voor het welbevinden van de baby. Dit start vaak met een uurtje wennen en dit wordt uitgebreid in overleg met de vaste pm-ers en ouders. De intensiteit van het wennen verschilt per kind maar we zorgen ervoor dat hier ruim de tijd voor is.

Bij de babygroep werken we met 4 vaste gezichten in het rooster. Zo is er voor het kind en de ouder altijd een vast gezicht aanwezig op de groep.

Peuter dagopvang groepen de Kevertjes of de Lieveheersbeestjes & Peuterwerkgroep de Vlinders:

Bij een volledig "nieuw" kind:

Nadat een kind is aangemeld, neemt de mentor contact op met de ouders om een intake te plannen. Deze intake vindt binnen ongeveer 2 weken voor de plaatsing plaats. Bij de intake wordt vermeld wie de mentor en de pm'ers van het kind zijn. In overleg met ouders wordt de wenprocedure besproken. Ieder kind is anders, dus voor ieder kind zorgen wij dat de wenprocedure bij hem/haar past.

Dit kan inhouden dat het kind eerst een uur komt, vervolgens twee uur en uiteindelijk een hele ochtend/middag/dag. Maar het kan ook zijn dat we met ouders bespreken dat de intentie er is om direct de gehele ochtend/middag/dag vol te maken en we ouders bellen wanneer eerder blijkt dat het kindje genoeg gewend heeft voor die desbetreffende dag.

Bij een kindje wat doorschuift vanuit de babygroepen naar de Rupsjes of de Bijtjes naar een van onze peutergroepen:

Wanneer onze pm'ers weten dat een kind bijna over gaat naar een andere groep, gaan zij ook in gesprek met ouders en de pm-ers van de andere groep om eventuele wenafspraken te maken. Vaak wordt ook dan de wenprocedure opgebouwd van een enkel uurtje tot een volledig dagdeel/dag.

Inhoud intakegesprek

- Gegevens checken.
- Akkoordverklaringen laten onderteken, ook die van gegevens wisselen binnen ons SPIL centrum
- Kind-specifieke aspecten bespreken (Vaccinatieprogramma, allergieën, voedingspatronen, eetschema, slaapschema e.d.)
- Ruimte voor vragen van ouders.
- Uitleg mentorschap, groepsregels, wat mee te nemen, overdracht, haal-brengmomenten e.d.
- KIJK-dagboek wordt toegelicht (map, 3 mnd.-evaluatie, 1-jaarlijks gesprek)
- Wenmoment vastleggen.

Voor het eerst bij het KKP

Met ouders wordt een wenafpraak gemaakt. Afhankelijk van de behoeften wordt bepaald wat wenselijk is. Een kind mag 1 dagdeel wennen.

Van peutergroep naar BSO

Mentor van het kind stemt met PM, ouders wen data af om te wennen bij de BSO.

We houden 2 dagdelen aan voor het wennen. Het kind went op de dagen dat het ook op de BSO zal zijn.

Op bezoek bij de basisschool

Wanneer kinderen bij de peuters bijna 4 jaar worden, gaan ze met PM samen op bezoek in de kleuterklas indien mogelijk. Per kind wordt bekeken wat nodig is. Daarnaast initieert school ook nog wenmomenten voor de start.

De mentor

Ieder kind krijgt een mentor toegewezen. Dat is een van de pedagogisch professionals van de groep. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders en voert ook het intakegesprek. Ze vertelt het kind en de ouders dan onder andere wat haar rol als mentor betekent. Allereerst volgt de mentor de ontwikkeling van het kind. Ze heeft aandacht voor het welbevinden en de betrokkenheid van het kind, en nodigt de ouders uit om daarover in gesprek te gaan. Verder streeft ze naar een soepele overgang tussen thuis en de opvang, en – als het kind vier jaar is – naar een goede overgang naar het onderwijs en de bso. Als de mentor langere tijd afwezig is, zorgen we voor vervanging. De nieuwe mentor licht de ouders daarover in. Als we een mentor toewijzen, kiezen we er een die voldoende aanwezig is tegelijkertijd met het kind. We houden ook rekening met het aantal kinderen waarvan een pedagogisch professional al mentor is.

Elkaar informeren

We vertellen ouders waar ze belangrijke informatie kunnen vinden. Daarnaast laten we weten wat hun kind bij ons doet en hoe het gaat. Als ouders behoefte hebben aan een gesprek of een vraag willen

stellen, dan maken we daar tijd voor. Wij informeren ouders, en ouders informeren ons. Want we horen graag hoe het thuis met het kind gaat. Dankzij die informatie kunnen we beter aansluiten bij (het gedrag van) het kind. Tijdens individuele contacten stemmen we goed af op alle verschillende ouders die onze locatie bezoeken. We benaderen ook regelmatig alle ouders tegelijk als we informatie willen delen.

Breng- en haalmoment

Het breng- en haalmoment is een laagdrempelige mogelijkheid om met ouders te praten en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van het kind. Daarbij letten we op privacy: als er andere ouders of kinderen in de buurt zijn, bespreken we geen privézaken van het kind of de ouders.

Gesprek met de mentor

Minimaal eenmaal per jaar en bij VE eenmaal per half jaar heeft de mentor met ouders een gesprek over de ontwikkeling van hun kind. Als de ouders of de mentor vaker behoefte hebben aan een persoonlijk gesprek, dan maken wij daar graag een afspraak voor.

Samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen

Opvoeden doen we samen met ouders. We sluiten aan op thuis, met een gezamenlijk doel: de ontwikkeling van kinderen verrijken. Ook voor kinderen met een VE-indicatie heeft de wederzijdse betrokkenheid een grote meerwaarde, want door samen een (taal)rijk aanbod te bieden – thuis en op de locatie – zien we dat het kind steeds (taal)vaardiger wordt, waardoor het zich op alle gebieden positief ontwikkelt.

Hieronder lees je hoe we samenwerken en aansluiting zoeken bij de thuissituatie.

- We laten ouders weten met welke woorden, liedjes of activiteiten/spelimpulsen we bezig zijn.
- We betrekken ouders bij thema's, projecten en activiteiten/spelimpulsen.
- We laten ouders weten hoe ze thuis bij het thema kunnen aansluiten.
- We versturen regelmatig een themabrief
- We ontvangen graag materialen voor de thematafel
- We praten met ouders bij het halen en brengen en letten erop dat we iedereen regelmatig zien en spreken.
- We laten ouders foto's en filmpjes zien.
- We laten ouders gemaakte schatten /creatieve activiteiten zien.
- We organiseren ouderbijeenkomsten, zoals een bepaald thema waar we mee bezig zijn of een grote verandering op de locatie
- We schrijven nieuwsbrieven over thema's/nieuwe collega's/ouderbetrokkenheid
- We plannen 2 keer per jaar individuele oudergesprekken.
- We registreren alle kinderen 2 keer per jaar en hebben na deze registraties een 10 minuten gesprek met ouders. Op locatie of telefonisch
- Wij werken met een nieuwsbrief vanuit de locatiemanager zodat alle groepen van elkaars projecten op de hoogte zijn hier worden ook ideeën met ouderbetrokkenheid besproken.

Opvoeden doen we samen – door groepsmanagement.

In dit deel: gedifferentieerd werken, beredeneerd werken, teamwerk, samen kinderen volgen, naar een volgende groep of naar de basisschool, signaleren van bijzonderheden, pedagogisch beleid evalueren en borgen, en pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar.

Gedifferentieerd werken

Gedifferentieerd werken staat voor onderscheid maken en variëren. Want kinderen verschillen qua leeftijd, niveau, interesse en eigenheid. Er is ook een overeenkomst: ze zijn allemaal nieuwsgierig. Ze willen graag nieuwe dingen ontdekken en volgende stappen zetten. Door gedifferentieerd te werken, spelen we in op onderlinge verschillen en op de nieuwsgierigheid van ieder kind. In de praktijk betekent gedifferentieerd werken dat we aandacht hebben voor alle ontwikkelingsgebieden. Daar laten we onze aanpak op aansluiten. En we bieden variatie en keuze door de dag heen.

Aandacht voor alle ontwikkelingsgebieden (zie bijlage 1)

Met goed groepsmanagement zorgen we in het dagelijkse werk voor een gevarieerd aanbod. Dat aanbod sluit aan op alle ontwikkelingsgebieden. We weten goed hoe kinderen zich ontwikkelen, en daarom begrijpen we welke variatie er nodig is in de speelleeromgeving en bij de activiteiten/spelimpulsen. We sluiten steeds aan bij waar de kinderen zijn qua leeftijd, ontwikkeling, interesse en eigenheid. Zo blijft hun betrokkenheid hoog.

Variatie en keuze

We bieden variatie en keuze in een rijke uitdagende omgeving (met gevarieerde hoeken en materialen), met ruimte voor initiatief (met afwisseling tussen vrij spel en spelimpulsen/activiteiten), en altijd in dialoog (met inzet van de pedagogische interactievaardigheden). In de volgende hoofdstukken lees je daar meer over.

Beredeneerd werken

Beredeneerd werken staat voor: weten wat we doen. We laten kinderen doelgericht 'de zone van de naaste ontwikkeling' ervaren. Dat betekent dat ze precies de juiste volgende stap kunnen zetten. Vanaf het punt waar ze nu staan in hun ontwikkeling. Hoe helpen we de kinderen daarbij? Om te beginnen leren we ze goed kennen. Dat doen we door dagelijks naar ze te kijken, met ze te praten en met ze te spelen. Daarnaast kijken we met ons kindvolgsysteem meer objectief naar een kind. Vanuit kennis over het kind plannen we vervolgens ons beredeneerde aanbod. Zo zorgen we ervoor dat alle kinderen nieuwsgierig blijven en een volgende stap kunnen zetten als ze dat willen. Wat we zien gebeuren bij de kinderen en wat we horen van de ouders, gebruiken we weer voor de volgende fase in ons beredeneerde aanbod. Zo volgen we steeds opnieuw de PDCA-cyclus van plan, do, check, act (plannen, uitvoeren, kijken hoe het werkt en bijsturen). Bij het beredeneerde aanbod gebruiken we een themapanning/groepsplan.

Teamwerk

Een groep kinderen begeleiden vraagt om teamwerk. Wie doet welke taak en hoe verdelen we onze aandacht over de kinderen, binnen en buiten? Daar denken we samen over na. Regelmatig nemen we ruimte voor spelbeschikbaarheid: het rustig kijken naar het spel van kinderen of het meespelen met hun spel. Zo kijken de pedagogisch professionals dagelijks naar het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen. Op grond daarvan verdelen ze hun aandacht en taken. In het teamoverleg en bij het maken van de (thema)planningen maken ze daar afspraken over. Tijdens het teamoverleg en het evalueren van de uitgevoerde (thema)planning bekijken ze hoe de taak- en rolverdeling is verlopen en hoe ze de taken en rollen de komende periode gaan verdelen.

Samen kinderen volgen

Spelende kinderen laten hun interesses en ontwikkeling zien. Door bewust te kijken naar wat kinderen bezighoudt – Wat spelen ze? Hoe spelen ze? Wat maken ze, en op welke manier? – leren we de kinderen beter kennen. We volgen hun ontwikkeling ook systematisch. Dat doen we met een (digitaal) kindvolgsysteem. We gebruiken de informatie uit het kindvolgsysteem voor keuzes en aanpassingen voor het individuele kind, de groep of de locatie. De mentor van het kind bespreekt individuele observaties met de ouders (zie 'Opvoeden doen we samen – met ouders').

Onze locatie gebruikt dit kindvolgsysteem:
KIJK! Digitaal

Er vindt eenmaal per jaar een oudergesprek plaats, dit staat los van het intake gesprek en het evaluatie gesprek na 3 maanden. Op vraag vanuit medewerker en of ouder/verzorger kunnen tussentijdse gesprekken aangevraagd worden om voortgang of andere punten te bespreken. Het jaarlijkse gesprek vindt plaats rondom de verjaardag van het kind.

Er worden op vaste momenten registraties uitgevoerd. De registraties geven ons een duidelijk beeld van de ontwikkeling en de onontwikkelingslijn van de kinderen. Registraties vinden plaats op de volgende momenten;

Na 3 maanden (de wenperiode. Deze registratie vindt plaats bij iedere start/overgang/wijziging van groep)

0,6 jaar

0,11 jaar

1,6 jaar

1,11 jaar

2,6 jaar

2,11 jaar

3,6 jaar

3,11 jaar

Naar een volgende groep of naar de basisschool

Stroomt een kind door naar een nieuwe groep, dan zorgen we voor een geleidelijke overgang en een doorgaande lijn. We spreken wenmomenten af en de mentor draagt het kind zorgvuldig over aan de collega's van de nieuwe groep. Als een baby geen uitdaging meer vindt in de babygroep – of omgekeerd: als een kind emotioneel nog niet toe is aan een volgende groep – kan het tijdstip van doorstromen wijzigen. Dat gaat altijd in overleg met de ouders. We houden ook rekening met de samenstelling van groepen: de pedagogisch professionals moeten in staat zijn om aandacht te geven aan alle kinderen. Het belang van het kind staat altijd voorop.

Gaat een kind over naar een andere groep of locatie, dan dragen we de kennis over het kind – vastgelegd in het kindvolgsysteem – over aan de nieuwe groep. Heeft de nieuwe groep een ander LRK-nummer, dan vraagt de mentor toestemming aan de ouders om de informatie over te dragen. Is het LRK-nummer hetzelfde, dan hoeven de ouders alleen geïnformeerd te worden (afstemming). Vervolgens neemt de mentor contact op met de mentor van de nieuwe groep. Indien gewenst plannen de oude en nieuwe mentor een persoonlijk gesprek over het kind. Bij voorkeur is daar ook een van de ouders bij.

Gaat een kind starten op de basisschool, dan draagt de mentor het kind zorgvuldig over na toestemming van de ouders. Tijdens de eerste intake op onze locatie vragen we die toestemming al. Daarnaast stemt de mentor vóór de overdracht met de ouders af welke informatie we de school geven op het overdracht-/doorstroomformulier.

Onze locatie zorgt voor een warme overdracht. Dat houdt in dat we de informatie uit het overdrachtsformulier persoonlijk bespreken met een direct betrokken medewerker van de basisschool. Dat gesprek voeren we bij voorkeur samen met de ouders.

Op onze locatie gebruiken we voor de overdracht:

Onze locatie maakt gebruik van een warme overdracht. Dit houdt in dat wij bij de overdracht met een direct betrokken medewerker van de basisschool in gesprek gaan over wat wij in het overdrachtsformulier hebben geschreven, bij voorkeur samen met ouders dan vormt het een 3-hoeksgeprek. PM-er, Leerkracht en ouders zijn dan aanwezig.

Signaleren van bijzonderheden

We observeren en volgen de ontwikkeling van kinderen. Bijzonderheden bespreken we altijd eerst met de ouders. Signaleren we bijzonderheden, dan gaan we te werk volgens de door Wij zijn JONG beschreven interne en externe zorgstructuur. Waar nodig schakelen we interne of externe experts in. Zij brengen de hulpvraag duidelijk in kaart en geven advies over het vervolg. Uiteraard gebeurt dat altijd in nauw overleg met de ouders en na hun toestemming. Kortom: we blijven zorgvuldig in contact met de ouders en – na hun toestemming – ook met de externe instanties en de eventuele basisschool. In het team evalueren we de signalering.

Bij vragen over de ontwikkeling en het gedrag van kinderen kunnen we – in overleg en afstemming met de ouders – deze medewerkers of instanties raadplegen:

Pedagogisch coach (inclusief VE-coach) De pedagogisch coach draagt zorg voor de juiste uitvoering van het pedagogisch beleid op de werkvloer. Het pedagogische kompas en de 4 pijlers zijn hierbij altijd het uitgangspunt van waaruit we de coaching oppakken. Het pedagogisch werkplan geeft op elke locatie de focusdoelen van waaruit we aan de slag gaan in beeld. De focus doelen worden samen met de pedagogische professionals vertaald in experimenten om zo de focus doelen te behalen.

De pedagogisch coach heeft een ondersteunende rol voor opvoedings en ontwikkelingsvragen vanuit de pmér. Zij observeert kinderen en geeft advies en informatie aan pmérs betreft de handelingswijze. De pedagogisch coach communiceert de hulpvraag naar de locatiemanager en bewaakt samen met de pedagogisch professionals de ontwikkeling en het gedrag van het kind. Wanneer de hulpvraag te veel omvattend is of een langere periode aanhoudt schakelt de locatiemanager de hulp in van Kluppluz.

De pedagogisch coach observeert het pedagogisch handelen van de pedagogisch professionals op de groep en biedt coaching on the job. De basis hiervoor is het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen. Daarnaast biedt de pedagogisch coach individuele deskundigheidsbevordering van de pedagogisch professional door middel van P.E.B (beeldcoaching)

De pedagogisch coach is tevens V.E coach. Zij vormt een spil in de ontwikkeling van het pedagogisch VE-beleid en de implementatie daarvan op de werkvloer. Zij houdt de pedagogisch medewerkers 'scherp' op de doelen van VE en zorgt voor verankering, inspiratie en vernieuwing van de VE. Zij kunnen de VE en het effect daarvan op een hoger plan brengen, samen met de pedagogisch medewerkers.

Intern begeleider kinderopvang

Als er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van een kind kunnen wij een intern begeleider inschakelen. Voor kinderen onder de 3 jaar schakelen wij deze hulp zelf in met behulp van onze eigen IB'er. Kinderen boven de 3 jaar daar wordt de Ib'er van school voor benaderd. Er wordt ten alle tijden altijd aan ouders toestemming gevraagd. De Ib'er die komt observeren maakt hier een verslag van. Zij geeft onze medewerkers tips en advies hoe wij de ontwikkeling van een kind zo goed mogelijk kunnen ondersteunen.

Ambulante medewerker Kluppluz

In sommige gevallen kan er ambulante zorg aangevraagd worden. Dit is meestal op advies van de IB'er. De ambulante zorg kan voor een kind zijn met een specifieke zorgvraag of voor een groep waarbij extra ondersteuning gewenst is bij meerdere kinderen die iets extra's nodig hebben.

Logopedist

Als de taalontwikkeling van een kind stagneert of de uitspraak niet goed verstaanbaar is bij een kind, kan logopedie een mooie ondersteuning zijn. Hiervoor nemen wij altijd eerst contact op met ouders en school om vervolgens alles in gang te kunnen zetten. Onze locatie mag gebruik maken van de

logopedist die ook op basisschool 'T Startblok werkt. Met deze school vormen wij een SPIL. Kinderen zijn dan ook al op school in beeld mochten ze verdere taalondersteuning nodig hebben, dit is ideaal voor eventuele doorstroom mogelijkheden naar de basisschool.

Wij-Eindhoven/Lummens

Lummens biedt pedagogische ondersteuning aan voor alle gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0-6 jaar oud waarin de ouders vastlopen in de alledaagse opvoeding en/of waar sprake is van een achterstand in taalontwikkeling. Deze vraag komt vaak vanuit ouders zelf, maar wij kunnen ouders in contact brengen met de juiste personen via ons SPIL centrum. Wij-Eindhoven kan voor ondersteuning zorgen in het gezin met het regelen van plaatsingen en ondersteunen bij documentatie, aanvragen en afspraken beheren voor het gezin.

Pedagogisch beleid en praktijk evalueren en borgen

Samen volgen we dagelijks **het welbevinden en de betrokkenheid** van kinderen in samenhang met hun ontwikkeling. Daarbij gebruiken we het kindvolgsysteem. Zitten de kinderen goed in hun vel, zijn ze ontspannen en voelen ze zich veilig? Dan zit het goed met het welbevinden. Doen de kinderen tijdens het spelen en de activiteiten nieuwe ervaringen op? Zijn ze geboeid en gefascineerd door de activiteit? Zit er uitdaging in het spel of activiteit? Dan is ook de betrokkenheid hoog.

In *Ik ben in beeld*, het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG, staat uitvoerig beschreven hoe **welbevinden en betrokkenheid** voor ons de belangrijkste toetsstenen zijn om de ontwikkeling van kinderen te beoordelen. De mate van welbevinden en betrokkenheid daagt ons uit om de pedagogische kwaliteit voortdurend aandacht te geven. Daarbij nemen we steeds de vier pijlers onder de loep om onze aanpak te verbeteren:

Opvoeden doen we samen – Kunnen we onze samenwerking verbeteren? Met ouders, met elkaar en met andere organisaties?

In een rijke uitdagende omgeving – Hoe rijk en uitdagend is ons aanbod?

Met ruimte voor initiatief – Bieden we voldoende keuzevrijheid? Is het dagritme afgestemd op ruimte voor initiatieven van kinderen? Zijn onze activiteiten/spelimpulsen passend en verrijkend?

Altijd in dialoog – Weten we wat kinderen beweegt, wat kinderen bezighoudt en hoe we aansluiten bij hun behoeften en belevingswereld?

Aan welbevinden en betrokkenheid zien we hoe het gaat met een kind én met onze pedagogische kwaliteit. Jaarlijks monitoren en meten we die, zodat we zicht houden op wat we kunnen aanpakken. De jaarlijkse cyclus waarmee we onze pedagogische kwaliteit borgen bestaat uit deze fasen:

- De pedagogische praktijk evalueren.
- Vanuit die evaluatie pedagogische doelen bepalen.
- Werken aan de pedagogische doelen met acties die de vier pijlers versterken (via werkoverleg, coaching en/of scholing/training).
- Het effect van onze aanpak beoordelen door te kijken naar het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen.

De pedagogische praktijk en beleid monitoren en evalueren we met:

- De scan voeren wij uit met het pedagogisch scan Kompas.
- Vanuit scanning veranderingen aan te brengen in de aanpakfactoren (de pijlers)
- Middels de scanning en coaching brengen we in beeld wat de effecten zijn van een voortdurende pedagogische ontwikkeling.

Pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar

In 2023 leggen wij binnen onze locatie de focus op onderstaande pedagogische doelen. Daarnaast zijn er groepsgerelateerde doelen. Deze locatiedoelen en groepsdoelen zijn tot stand gekomen met de input van de pm's van de locatie Keverberg 5A, de pedagogisch coach en de locatiemanager. De doelen en de pijlers van het pedagogisch Kompas vormen de basis voor een locatie die continu in ontwikkeling is om de pedagogische kwaliteit op pijl te houden/ te verbeteren. We koppelen hier per groep of per locatie experimenten aan die door de pm's uitgevoerd worden. Samen met de pedagogisch coach en of locatiemanager worden de experimenten via een cyclus doorlopen. Pm's gebruiken voor dit experiment een document waarop zij alle gemaakte stappen evalueren en zo nodig bijstellen. Dit document bewaren zij in hun groepsmap.

Locatiedoelen:

**Oktober/ November/ December,
spelbeschikbaarheid:**

We vinden het belangrijk dat pm's spelbeschikbaar zijn voor de kinderen. Dit betekent dat er een pm aanwezig tussen de kinderen op de grond. Zij kan het (samen) spel, de onderlinge interacties ect stimuleren en biedt door haar aanwezigheid emotionele veiligheid aan de kinderen. Door een beschikbare pm op wie kinderen kunnen bouwen en die zij kunnen vertrouwen, kunnen zij steeds een stapje verder zetten in hun ontwikkeling. Het spelbeschikbaar zijn en de rol die pm's dan aan kunnen nemen is een continu proces waarop gecoacht wordt door zowel de locatiemanager als de pedagogisch coach. Wij werken met het schema van pm-er 1-2-3- waarin de rollen duidelijk omschreven staan. Er wordt een teamavond gegeven waarin pm's geïnformeerd worden over het spelbeschikbaar zijn en waarin deze rollen per groep uitgewerkt worden. Tijdens groepscoaching, teamoverleggen, en groepsbezoeken worden door zowel de locatiemanager als de pedagogisch coach, de spelbeschikbaarheid bewaakt en onder de aandacht gebracht worden.

Doorlopend proces:

Rijke en uitdagende speel-leer omgeving:

Een rijke en uitdagende speel-leer omgeving prikkelt kinderen en daagt kinderen uit in hun ontwikkeling. D.m.v. uitdagende en afgebakende spelhoeken en d.m.v. een uitdagend materiaal aanbod, passend bij de interesses en behoeftes van de kinderen, kunnen kinderen zowel alleen als in groepjes op ontdekking uit gaan en spelend leren. Op de peutergroepen worden de spelzones en de

materialen aangepast aan het thema om kinderen extra uit te dagen. De inrichting van de groepen en het aanbod van materialen wordt continu aangepast aan de behoeftes en interesses van de kinderen zodat het welbevinden van de kinderen en de betrokkenheid hoog blijft. Het aanbieden van een rijke en uitdagende speel-leer omgeving is een continu doorlopend proces. Tijdens groepsbezoeken, groepsobservaties, teamoverleggen, teamavonden en tijdens het ontwerpen van de themaplanning op de peutergroepen, zal dit een steeds terugkerend onderwerp zijn. De pedagogisch coach bewaakt bij elk groepsbezoek het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen. Daar waar zij hiaten ziet in het welbevinden en de betrokkenheid van een individueel kind of binnen de groep als totaliteit zal zij de speel-leer omgeving bij pmérs onder de aandacht brengen. Zij informeert en adviseert pmérs hoe te kijken naar kinderen en hoe de ruimte en de materialen hierop af te stemmen.

Altijd is dialoog/ interactievaardigheden

Januari/ februari/maart/ april/ mei/ juni

De interactievaardigheden vormen samen een basis voor de pedagogisch kwaliteit van de pmérs. De interactievaardigheden vormen een basis voor het dialoog dat pmérs aangaan met de kinderen. D.m.v. introductieflimpjes wordt bij pmérs bewustwording gecreëerd van hoe we naar kinderen kijken en hoe we met hen in dialoog gaan. Pmérs ontvangen documenten waarin uitgebreid wordt ingezoomd op de interactievaardigheid. Tijdens groepsoverleggen en coaching on the job komen ook steeds alle interactievaardigheden aan bod. Pmérs worden individueel op de interactievaardigheden gecoacht d.m.v. beeldcoaching. Dit doen zij samen met de pedagogisch coach.

Altijd in dialoog/ oudercommunicatie en gastvrijheid

September/ oktober/ november

Wij hechten veel waarde aan een open en gastvrije communicatie met ouders, waarin de ouder kan ervaren dat hij gezien en gehoord wordt en waarin wij de ouder op professionele wijze ondersteunen met opvoedings en ontwikkelingsvragen. Waarin de ouder kan voelen dat wij niet oordelen maar meedenken en meehelpen. Tijdens groepsoverleggen, teamvergaderingen en in de voorbereiding en uitvoering van oudergesprekken zullen wij pmérs informeren, observeren en begeleiden hoe zij ouders professioneel kunnen ondersteunen en te woord kunnen staan. Steekproefsgewijs bekijken wij (pedagogisch coach/ locatiemanager) de communicatie tussen ouder en pmér via het ouderportaal zodat we zowel nodig hierin bij kunnen sturen. Daarnaast zal er een teamavond gepland worden waarin pmérs informatie krijgen over de do's en dont's betreft oudercommunicatie.

Altijd in dialoog:

Vastleggen van belangrijke kindgegevens.

Dagelijks observeren wij de kinderen in hun spel, hebben we gesprekken met ouders over hun kind ect. Dit levert ons belangrijke informatie op die wij nodig hebben om het kind een zo optimaal mogelijke begeleiding te kunnen bieden. We vinden het belangrijk om deze belangrijke kindgegevens op te slaan zodat deze niet verloren gaan en wij hier steeds op terug kunnen pakken en op in kunnen spelen. We willen pmérs ervan bewust maken deze informatie op de juiste plaats op te slaan en hierbij de privacy van elk kind en ouder te waarborgen. Steekproefsgewijs zullen zowel de pedagogisch coach als de locatiemanager bewaken of de belangrijke kindgegevens op de juiste wijze worden verwerkt en

worden opgevolgd. Tevens zullen tijdens kindbesprekingen de pm'ers erop gewezen worden de gegevens op de juiste wijze te verwerken en op te volgen.

Rijke en uitdagende speel-leer omgeving:

Doorontwikkelen ontdekklap voor de locatie:

Het ontdekklap is een ruimte waarin kinderen allerlei materialen en activiteiten aangeboden krijgen die hun zintuigen prikkelen en hun ontwikkeling in brede zin stimuleert. Van baby tot peuter, elk kind kan hier samen met een pm'er naar hartenlust ontdekken. Aan het einde van het jaar willen wij deze ruimte optimaal ingericht hebben en ligt er een 6 wekelijkse activiteitenplanning

November/ December

De drie bovenstaande doelen komen terug aan het einde van het jaar. Wat hebben we eigen gemaakt en waar ligt nog een stukje ontwikkeling en uitdaging. Borgen van de doelen.

Groepsdoelen

Rupsjes:

- Samenwerking tussen de twee babygroepen/ onderling communicatie
- Nieuwe buitenruimte ontdekken, spelbeschikbaar zijn
- Aanbod van activiteiten zowel binnen als buiten
- Spelen met open einde materialen- ontdekken met loose parts
- Stimuleren van de zelfredzaamheid/ ruimte voor ontdekken

Bijtjes

- Samenwerking tussen de twee babygroepen/ onderlinge communicatie
- Nieuwe buitenruimte ontdekken
- Aanbod van activiteiten zowel binnen als buiten/ spelbeschikbaarheid en rollen
- Spelen met open einde materialen en loose parts
- zelfstandigheidsstimulering

Kevertjes

- Werken met de nieuwe V.E formulieren
- Inrichting en materialen binnen en buitenruimte
- Activiteitsaanbod buitenruimte

Lieveheersbeestjes

- Beredeneerd aanbod opnemen in de groep
- Werken volgens de nieuwe V.E formulieren
- Uitvoeren van het V.E groepsplan
- Activiteitsaanbod buitenruimte

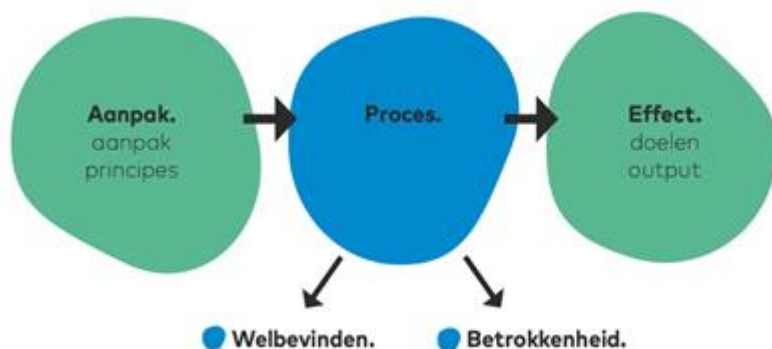
Vlinders

- Bieden van structuur passend bij de leeftijd en mogelijkheden van de kinderen
- Opstart logo3000, taalontwikkeling
- Aanbod V.E buitenruimte
- Werken volgens de nieuwe V.E formulieren

We zien welbevinden en betrokkenheid als de procesvariabelen die ons uitdagen de pedagogisch kwaliteit voortdurend verder te ontwikkelen. Deze doorontwikkeling komt vooral tot uiting in de aanpakfactoren: is onze omgeving gevarieerd en aantrekkelijk voor kinderen, kunnen kinderen voldoende eigen initiatieven nemen, kunnen we ons aanbod aan activiteiten en spelimpulsen verrijken, hoe is onze dialoog met kinderen?

In het onderstaande schema brengen we in beeld hoe het proces van de pedagogische kwaliteit terugkerend tot uiting komt.

- Aanpak – proces – effect schema
- Brengt de belangrijkste indicatoren voor kwaliteit in beeld.

De pedagogische kwaliteit monitoren we door het kijken naar welbevinden en betrokkenheid (via het kindvolgsysteem) en het monitoren van de aanpakfactoren. Dat laatste doen wij met: Pedagogische scan Kompas / Matrix ik ben in beeld/ Gemeentelijke monitor.

Opvoeden doen we samen – met andere organisaties.

In dit deel: de doorgaande lijn met het onderwijs en samenwerken met andere organisaties.

Doorgaande lijn met het onderwijs

Hieronder lees je met welke scholen voor basisonderwijs we samenwerken en de manier waarop we dat doen. We stemmen met het onderwijs af hoe onze VE inhoudelijk aansluit op de school, en de school op ons, zodat er een doorgaande lijn ontstaat tussen de voorschoolse educatie en het basisonderwijs in groep 1. Denk aan gezamenlijke thema's, een herkenbaar ouderbeleid of een doorgaande lijn in spelmateriaal.

Naam basisschool	Samenwerking
Spilpartner BS Startblok	Wij werken intensief samen door: gezamenlijk SPIL centrum; samen thema's vormgeven, gezamenlijke feesten organiseren, inloopochtenden voor ouders organiseren, dezelfde visie wat betreft identiteit, pedagogiek, gezonde voeding, zorg. Hanteren hetzelfde kindvolgsysteem, beide een lerende gemeenschap zijn, speelleeromgeving van peuters en kleuters sluiten bij elkaar aan, gebruiken hetzelfde VVE-programma, regelmatig overleggen 4 keer per jaar, gezamenlijk peuterkleuteroverleg.
BS Springplank	Wij werken samen door: samen thema's vormgeven, gezamenlijke feesten organiseren, inloopochtenden voor ouders organiseren, dezelfde visie wat betreft gezonde voeding, zorg. Hanteren hetzelfde kindvolgsysteem, speelleeromgeving van peuters en kleuters bij elkaar sluiten bij elkaar aan, gebruiken hetzelfde VVE-programma, regelmatig overleggen 4 keer per jaar, gezamenlijk peuterkleuteroverleg.
BS Hobbitstee	Wij werken samen door: samen thema's vormgeven, gezamenlijke feesten organiseren.

	Hetzelfde kindvolgsysteem hanteren, speelleeromgeving van peuters en kleuters bij elkaar laten aansluiten, regelmatig overleggen 4 keer per jaar, gezamenlijk peuterkleuteroverleg.
BS Hanevoet	Wij hanteren hetzelfde kindvolgsysteem. Gaan 2x per jaar bij elkaar op bezoek. Deze school vormt geen SPIL met onze locaties en wij hebben ook geen Korein in pandig in deze school. Wel is er overleg over de buurt en de werkwijze van deze school.

Samenwerken met andere organisaties

Onze locatie werkt samen met:
KluppluZ
Logopedie (via SPIL partner)
Consultatiebureau /GGD
Bibliotheek
Kentalis
Audiologisch centrum
Lummen
Samen thuis in taal

In een rijke uitdagende omgeving.

In dit hoofdstuk: indeling van de ruimte, inrichting van de hoeken en plekken, geordend materiaal, buitenruimte, duidelijkheid voor ieder kind.

Indeling van de ruimte

Onze locatie heeft een prettige, sfeervolle en rustige uitstraling. Aantrekkelijk en niet te prikkelend. De kleuren zijn bewust gebruikt. En de aankleding van de wanden sluit aan bij de leeftijd van de kinderen. Verder zorgen we voor een goed overzicht en houden we belangrijke looproutes vrij. Zo creëren we een plek waar kinderen, ouders en pedagogisch professionals zich prettig voelen.

De rijke uitdagende omgeving bevat open spelzones die zijn ingericht voor een bepaald spel of activiteit. Voor de jongste baby's is er bijvoorbeeld een rustige plek waarbij wij rekening houden met het aanbod van prikkels, een ruimte om te draaien of te kruipen, en een zachte plek. Deze plek is veelal open waardoor we ook de jongste en de oudste kinderen met elkaar kunnen laten integreren zodat ze van elkaar kunnen leren. Voor de oudste baby's is er een huishoek waarin zij beginnend rollenspel kunnen oefenen. Voor peuters op de V.E groepen, zijn er diverse spelzones, er is o.a ruimte om te kunnen bouwen, om rollenspel te spelen in de huishoek, een creatieve hoek en een rustige hoek waar kinderen kunnen lezen. Dankzij de gevarieerde hoeken en spelzones kunnen dreumesen en peuters hun eigen spelkeuzes maken. De spelmaterialen worden laag aangeboden zodat kinderen zich hebben op het aanbod. De spelmaterialen worden geregeld gewisseld omdat we kijken naar de interesses en de behoeftes van de aanwezige kinderen.

De plekken zijn afgebakend met bijvoorbeeld kasten, speelschermen, matten of tape. Dat zorgt voor duidelijkheid en structuur waardoor de concentratie en de betrokkenheid wordt vergroot. Er is ruimte voor rustig en meer actief spel, voor individueel spel en spelen in kleine groepjes. Elk kind heeft iets eigs in de ruimte, zoals een eigen vakje, kapstok, stoel of foto.

De verdeling van de spelzones en -ruimtes past bij de leeftijdsgroep, interesses en behoeftes van de kinderen. Ook de toiletruimtes bieden de mate van privacy en zelfstandigheid die bij de leeftijd past.

Inrichting van de spelzones

We zoeken, soms samen met de kinderen, naar gevarieerde materialen voor in de speelzones. Alle kinderen kunnen in de hoeken spelmaterialen vinden op hun niveau en hebben voldoende keuze. Kinderen kunnen naast of met elkaar spelen. Het materiaal wordt regelmatig aangevuld en afgewisseld om kinderen uit te blijven dagen in hun ontwikkeling. Verder zijn er in elke groep materialen en illustraties te vinden waarop verschillende culturen en rollen zichtbaar zijn. Daarnaast liggen er veilige "echte materialen" die passen bij de leeftijd – zoals pollepels, mutsen of een vaatdoekje – en open einde materiaal waar kinderen zelf betekenis aan kunnen geven. Daarnaast werken wij met kosteloos materiaal zoals dozen, takken of lege melkpakken. Veilige echte en open materialen bieden extra kansen voor verdiepend spel.

Geordend materiaal

De materialen zijn overzichtelijk geplaatst en zo nodig gelabeld. Die ordening helpt onszelf, maar is ook belangrijk voor het spel van kinderen. Ze kunnen het materiaal makkelijk vinden en het helpt de kinderen bij het proces van het opruimen naar na het spelen. Ook voor ouders is het handig om snel een goed overzicht te hebben. Soms bewaren kinderen gemaakte spullen een tijdje, bijvoorbeeld om er de volgende keer mee verder te gaan of om iets tentoon te stellen. Ook daar reserveren we een plekje voor.

Buitenruimte

We streven naar een uitnodigende buitenspeelplaats. Buiten hebben kinderen andere spelmogelijkheden en ze doen er belangrijke ervaringen op. We leggen de nadruk op bewegen en motoriek. Buiten kunnen kinderen rennen, met de bal spelen, fietsen, met zand spelen en van alles in de natuur ontdekken. Ook

buiten is er een zichtbare verdeling van de ruimte. We zorgen voor een veilige, gevarieerde ondergrond die past bij het spel – bijvoorbeeld gras, steen, zand of een ondergrond met een klein niveauverschil. Ook zorgen we voor gevarieerde buitenmaterialen die gemakkelijk te vinden en op te ruimen zijn. Elke dag willen we buiten zijn. We vinden de spelbeschikbaarheid van pedagogisch professionals heel belangrijk. Dat zij met de kinderen mee spelen en uitdagende activiteiten aanbieden.

Duidelijkheid voor ieder kind

Een rijke uitdagende omgeving houdt in dat de indeling ook geschikt is voor kinderen die aan het wennen zijn of de Nederlandse taal nog moeten leren. De indeling is logisch en voorspelbaar – zonder dat er mondelinge uitleg nodig is. Kinderen kunnen rustig en geconcentreerd spelen. Dankzij labels begrijpen ze waar de hoeken voor staan en wat er in de hoeken te vinden is. Er is voldoende spel materiaal dat kinderen zonder woorden kunnen gebruiken, en spel materiaal dat makkelijk uit te leggen is, zonder taal. Vanuit ons programma passen we de spelzones en de spelmateriaal regelmatig aan, zodat ze passen bij de thema's of de spelbehoeftes van de kinderen.

Met ruimte voor initiatief.

In dit hoofdstuk: een vast maar flexibel dagritme, overgangen in het dagritme, belangrijke onderdelen in het dagritme, en een begrijpelijke dagindeling voor iedereen.

Een vast maar flexibel dagritme

Een dagritme of dagindeling is een vaste volgorde van dagelijkse gebeurtenissen. De dag is ingedeeld in herkenbare periodes met vaste onderdelen. Maar het dagritme is ook flexibel: wat de kinderen doen, staat niet tot in detail vast. Elke dag hebben ze bijvoorbeeld de ruimte om vrij te spelen. Het vrij spelen wordt afgewisseld met begeleide of geleide activiteiten/spelimpulsen. Bij vrij spelen ligt het initiatief geheel bij het kind, bij een begeleide activiteit/spelimpuls doen pedagogisch medewerkers met het kind mee, en bij geleide activiteiten/spelimpulsen ligt het initiatief bij ons. Met het dagritme zorgen we voor een balans tussen herhalen en nieuwe ervaringen opdoen. Bij de geleide activiteiten letten we op een goede afwisseling tussen de ontwikkelingsgebieden. En we blijven kinderen de ruimte bieden voor eigen initiatieven. Benieuwd naar onze globale dagindeling? Kijk onder 'Onze locatie' in het eerste deel van dit pedagogisch werkplan.

Baby's en dreumesen

Het dagritme voor de jongste baby's is in de eerste maanden individueel. Ze groeien geleidelijk toe naar het groepsdagritme. Vaak geldt ook voor dreumesen nog dat het dagritme per kind een beetje wordt aangepast (een kind zit bijvoorbeeld iets korter in de kring, gaat iets eerder slapen, of gaat van tafel als het klaar is met eten). Wij spelen in op de behoeftes en de ontwikkeling van individuele kinderen. Wij vinden de gazemelijke momenten elk belangrijk mits kinderen er aan toe zijn. Een kind dat de Nederlandse taal nog niet goed beheerst en hierdoor het kringmoment heel lastig vindt, bieden wij

uitdaging in een andere setting en met een aangepaste activiteit. We blijven het kind stimuleren en uitdagen zodat het kan groeien en uiteindelijk mee kan doen met het kringmoment.

Overgangen in het dagritme

Overgangen van het ene naar het andere onderdeel zijn snel prikkelrijk voor kinderen. Om overgangen soepel te laten verlopen, gebruiken we aantrekkelijke rituelen. Daardoor blijven de kinderen betrokken bezig en behouden de pedagogisch professionals het overzicht. Elke overgang vraagt een eigen ritueel en vorm van samenwerken.

Belangrijke onderdelen in het dagritme

De hele dag zijn er kansen om met kinderen in gesprek te gaan, met ze te spelen, samen te genieten en de ontwikkeling te ondersteunen en stimuleren. Vaak doen ontwikkelkansen zich spontaan voor. Die kansen grijpen we terwijl we naar de kinderen kijken, aansluiten bij hun spel en met ze praten. We creëren ook zelf kansen door bewust activiteiten of spelimpulsen aan te bieden. Natuurlijk blijven we ook tijdens die geplande momenten goed kijken, aansluiten en praten met de kinderen. Op die manier doen zich ontwikkelkansen voor tijdens alle onderdelen van ons dagritme. Hieronder volgt een korte uitleg over de belangrijkste onderdelen.

Vrij spel

Tijdens vrij spel kiezen de kinderen zelf waarmee, waar en met wie ze aan de slag gaan. Waar nodig verhogen de pedagogisch professionals de betrokkenheid, lokken ze een volgende ontwikkelingsstap uit, of helpen ze bij het kiezen. Gedurende de ochtend en middag is er genoeg ruimte om vrij te spelen.

Grote groep

De term 'grote groep' staat voor de momenten dat onze pedagogisch professionals samen met alle kinderen bewust gezamenlijkheid creëren. Bijvoorbeeld door samen te zingen, verhalen te vertellen, feestjes te vieren of rituelen uit te voeren. Daardoor groeit het gevoel dat we een groep zijn, bij elkaar horen en van elkaars gezelschap genieten. Tijdens de gezamenlijke activiteit blijft er ruimte voor eigen initiatieven van kinderen. Elke dag is er een moment voor de 'grote groep'.

Kleine groep

De term 'kleine groep' staat voor de momenten dat onze pedagogisch professionals bewust met een kleine groep kinderen een activiteit doen, een spelimpuls uitlokken of samenwerken. Tijdens een kleine groepsactiviteit is er veel ruimte om in te gaan op initiatieven van kinderen en om die met elkaar te delen. Pedagogisch professionals stellen de kleine groepjes regelmatig doelgericht samen. Een groepje bestaat dan bijvoorbeeld uit de oudste of de jongste kinderen, of uit kinderen die aan de slag gaan met taalontwikkeling. Soms doen alle kinderen dezelfde activiteit, in wisselende kleine groepjes. In de 'kleine groep' is er veel ruimte voor uitwisseling en aandacht voor alle kinderen. Elke dag zijn er kleine groepen waarin kinderen spelen en ontdekken en waarin zij deel nemen aan een activiteit. VE-peuters komen, minimaal één keer per dag aan de beurt.

Eten en drinken

Elke ochtend of middag zijn er groepsmomenten waarop de kinderen samen eten en drinken. De pedagogisch professionals zorgen voor een veilig, gezellig en rustig moment. Tijdens deze eetmoment laten we kinderen helpen en zo stimuleren wij de zelfredzaamheid.

Verzorgingsmoment

Verzorgingsmomenten zijn regelmatig terugkerende momenten, vaak een-op-een. Pedagogisch professionals zorgen voor een veilige en respectvolle sfeer waarin persoonlijke aandacht is voor het kind.

Buitenspelen

Bewegen en buiten zijn is heel belangrijk voor kinderen. Buiten kunnen kinderen veel ervaringen opdoen en ontstaan mooie leermomenten voor kinderen. Wij laten de kinderen elke dag buitenspelen. Kinderen hebben de mogelijkheid om vrij te spelen of kunnen deel nemen aan een activiteit. Ook V.E activiteiten kunnen buiten uitgevoerd worden waardoor kinderen veel in de buitenlucht zijn.

Een begrijpelijke dagindeling voor ieder kind

Voorspelbaarheid is voor alle kinderen belangrijk, maar vooral voor kinderen die aan het wennen zijn of de Nederlandse taal nog niet goed begrijpen. Met een heldere dagindeling, die dagelijks met de kinderen wordt besproken, leren ze snel wat er van hen wordt verwacht. Pedagogisch professionals maken de dagindeling begrijpelijk met weinig woorden. Ze gebruiken bijvoorbeeld rituelen, zoals liedjes zingen bij het naar buiten gaan, het opruimen of het begroeten. Daarnaast gebruiken ze dagritmekaarten met pictogrammen van de dagindeling.

Altijd in dialoog.

In dialoog zijn betekent dat er wederzijds contact is. Oftewel, vertaald naar de dagelijkse praktijk: dat er interactie is tussen pedagogisch professionals en kinderen – en tussen kinderen en volwassenen onderling. De pedagogische wetenschappen onderscheiden zes interactievaardigheden. Onze pedagogisch professionals zetten die vaardigheden dagelijks in, zodat kinderen zich veilig en op hun gemak voelen en zich bij ons kunnen ontwikkelen.

De zes interactievaardigheden:

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor autonomie
- Structuur bieden en leidinggeven
- Praten en uitleggen
- Ontwikkeling stimuleren
- Begeleiden van onderlinge interacties

Sensitieve responsiviteit

Sensitieve responsiviteit is reageren op wat kinderen willen, denken en voelen – door oog te hebben voor signalen, non-verbaal en verbaal, en door een kind aan te voelen. Het gaat over geborgenheid bieden, een vertrouwensrelatie aangaan en kinderen erbij laten horen in een positieve groepsfeer. Voorbeelden daarvan zijn luisteren, de aai over de bol, het oogcontact, de knipoog, interesse en nieuwsgierig zijn naar het kind. Ook gaat het bij sensitieve responsiviteit over aanmoedigen en bevestigen: kinderen de mogelijkheid geven om nieuwe dingen te ontdekken. Voorbeelden daarvan zijn belangstelling tonen, betrokken zijn bij wat het kind doet, steun bieden bij moeilijke momenten en enthousiasme van het kind delen.

Respect voor autonomie

Respect voor autonomie is kinderen de ruimte geven om zelfstandig te doen wat ze zelfstandig kunnen. Respect voor autonomie is ook: kinderen de kans geven vanuit eigen interesses bezig te zijn en keuzes te maken, zelf te experimenteren en ontdekkingen te doen. Als pedagogisch professionals lokken we ideeën en initiatieven uit, betrekken we kinderen bij het bepalen van regels en afspraken, en hebben we reële verwachtingen. Kinderen voelen het wanneer ze serieus worden genomen. Dan ontwikkelen ze eigenwaarde en kunnen ze zich betrokken voelen bij de groep, het spel en de activiteiten.

Structuur bieden en leidinggeven

Door structuur te bieden orden je de wereld om kinderen heen. Alle kinderen hebben daar behoefte aan. Structuur geeft ze het houvast dat ze nodig hebben om zelfstandig aan de slag gaan. Voorbeelden daarvan zijn een overzichtelijke speelleeromgeving, een begrijpelijke dagindeling, een beperkt aantal

consequente en duidelijke regels die uitgelegd worden aan kinderen, voorspelbaar en duidelijk gedrag van pedagogisch professionals en thematisch werken. Structuur bieden en leidinggeven lijkt het tegenovergestelde van respect voor autonomie, maar ze vullen elkaar aan als ze in evenwicht zijn. Voor elke (leeftijds)groep en voor elk kind ligt dat evenwicht weer anders.

Ongewenst gedrag ombuigen naar gewenst gedrag

Hoe gaan we om met ongewenst gedrag? Kinderen willen zich geaccepteerd voelen zoals ze zijn. Inclusief hun emoties en belevingen, ook op momenten dat ze boos, druk of naar binnen gekeerd zijn. We gaan ervanuit dat het kind met zijn gedrag een bedoeling heeft, ook al is dat gedrag niet altijd effectief of gewenst. Allereerst proberen we daarom de intentie van kinderen te begrijpen. Er zijn veel redenen voor ongewenst gedrag, bijvoorbeeld niet weten dat iets niet mag, van slag zijn door een gebeurtenis, meer uitdaging nodig hebben of temperamentvol zijn. Het gedrag kan ook bij de ontwikkelingsfase horen. Het doel van ombuigen van ongewenst naar gewenst gedrag is dat het kind met (zelf)vertrouwen weer verder kan met het sturen van zijn eigen gedrag. Kinderen voelen zich ook veiliger als ze weten dat er iemand aanwezig is die ingrijpt als het even niet gaat, die ondersteunt of juist begrenst. Iemand bij wie ze kunnen checken of wat ze doen ook kan.

Er zijn veel manieren waarop pedagogisch professionals kunnen reageren op ongewenst gedrag: een non-verbale reactie geven, een grapje maken, kinderen positief herinneren aan een regel, gedrag benoemen dat gewenst is, ik-boodschappen geven over het gedrag van het kind, en soms ook negatief gedrag negeren en positief gedrag juist benoemen.

Vijf stappen bij conflictoplossing

Soms hebben kinderen conflicten. Wij zien die als leermomenten voor de (sociale) ontwikkeling. Kinderen leren hun gevoel en mening te laten horen en zien. Ze leren zichzelf en de ander beter te begrijpen en oplossingen te zoeken. Daardoor leren ze sociale en morele regels. Bij een conflict zetten pedagogisch professionals vijf stappen:

1. Bij een probleem of conflict stoppen we, snel maar rustig, het ontoelaatbare gedrag. We benoemen de emoties die kinderen laten zien en geven ze zo nodig een handreiking om hun emoties op een toelaatbare manier te uiten (stoom afblazen/ruimte voor ontlading zonder dat andere kinderen zich onveilig voelen).
2. Bij kinderen die (nog) niet goed kunnen praten vertellen we welke gebeurtenis en emoties we hebben gezien. Oudere kinderen vertellen zelf wat er is voorgevallen. We checken daarna of we het goed hebben verwoord of begrepen.
3. We geven als objectieve bemiddelaar bij jonge kinderen één of enkele compromisvoorstellen. Zo gauw kinderen het kunnen, dragen ze zelf mogelijke oplossingen aan.
4. We letten erop dat de gekozen oplossing naar tevredenheid van alle kinderen is (de beste oplossing) en we bedenken zoveel mogelijk samen hoe we die kunnen uitvoeren.
5. Daarna volgen we de kinderen een tijdje bij het spel om te zien of het compromis of de oplossing werkt.

Praten en uitleggen

Bij deze interactievaardigheid gaat het over de taal die pedagogisch professionals gebruiken als ze kinderen begeleiden én over de manier waarop we taalvaardigheid van kinderen stimuleren. Belangrijk bij praten en uitleggen is dat kinderen de ruimte krijgen voor echte (non-)verbale gesprekken, waarbij we het kind volgen en een rijke (non-)verbale omgeving zijn. Want kinderen leren taal door wat ze in hun omgeving horen.

Bij het praten en uitleggen sluiten we aan op de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de behoefte van kinderen. We passen ons tempo aan en bouwen onze uitleg logisch op, zodat kinderen de uitleg zo goed mogelijk begrijpen. Voor de kleinsten en voor anderstalige kinderen gebruiken we ter ondersteuning gebaren, mimiek, visualisaties (bijvoorbeeld dagritmekaarten), rituelen (bijvoorbeeld een vast liedje bij een overgangsmoment) en concrete materialen. Voor de wat oudere of meertalige kinderen gebruiken we steeds langere zinnen en meer gevarieerde woorden.

Bij praten en uitleggen vinden wij het belangrijk dat er met kinderen gepraat wordt i.p.v. over kinderen. Kinderen horen en voelen goed aan wanneer er over hen gesproken wordt. Dit kan heel onveilig zijn.

Contactinitiatieven

Alle kinderen zoeken regelmatig contact met (non-)verbale gedragingen. Die grote en kleine signalen vangen we zo vaak mogelijk op, zodat kinderen zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen krijgen en zich gehoord en gezien voelen. Door kinderen vaker te zien, leren we hun contactinitiatieven kennen. Ook pedagogisch professionals nemen initiatieven tot contact. We vragen bijvoorbeeld aandacht voor een activiteit/spelimpuls of gebeurtenis, we betrekken de kinderen daarbij, of we beginnen gewoon een gezellig praatje.

Gesprekken

De balans tussen een-op-eengesprekken, kleine groepsgesprekken en gesprekken met de hele groep laten we aansluiten op de leeftijd. De onderlinge omgang is gebaseerd op plezier, aandacht, oprechte interesse, begrip, respect en duidelijkheid. Nederlands is de voertaal, maar in sommige werksituaties kan een pedagogisch professional een andere taal gebruiken in het belang van het kind. We creëren een positieve communicatieve sfeer door regelmatige beurtwisselingen – zowel een-op-een als in groepssituaties. Soms bouwen we gesprekken uit en doen we een beroep op het denkvermogen van kinderen. In een groepssituatie proberen we iedereen te betrekken bij wat er gebeurt. Wordt het gesprek afgesloten, dan laten we dat duidelijk weten. Ook kinderen geven (non-)verbaal aan wanneer het contact voor hen is afgelopen. Het is belangrijk voor kinderen dat wij dat zichtbaar opmerken.

Ontwikkeling stimuleren

De interactievaardigheid 'Ontwikkeling stimuleren' zetten we in tijdens allerlei situaties en activiteiten. Kinderen zijn van zichzelf al nieuwsgierige ontdekkers en onderzoekers, maar we stimuleren hun spelenderwijze ontwikkeling ook gericht. Daardoor kunnen ze extra stappen zetten en doen ze in alle ontwikkelingsgebieden ervaringen op, passend bij hun eigen tempo, interesses en mogelijkheden. In allerlei spelsituaties en activiteiten zien we volop didactische mogelijkheden. Per kind en per situatie kiezen we wat we doen: intenties en plannen van kinderen verwoorden of helpen uitvoeren, nieuwe materialen aanreiken bij een vertrouwd spel, een nieuw idee inbrengen bij een bestaand spel, open vragen stellen, samen oplossingen zoeken, indrukken verwerken, kinderen bij elkaar betrekken, meespelen, het spel voordoen, voorbeelden geven, instructie geven en nog veel meer. We helpen

kinderen ook als ze iets nog niet helemaal alleen kunnen of durven. Kortom: we stimuleren de ontwikkeling op alle mogelijke manieren.

Taalstimulering

Voor kinderen met een VE-indicatie verplicht de wet ons om minimaal vier ontwikkelingsgebieden bewust aan te bieden. Op onze locatie, doen we in de praktijk, meer: we stimuleren de ontwikkeling op alle gebieden met onze rijke, uitdagende omgeving en via ons dagritme. In dit werkplan leggen we extra nadruk op de taalstimulering – als onderdeel van de interactievaardigheid 'Ontwikkeling stimuleren'. Want alle kinderen hebben taal nodig om stappen te kunnen zetten in alle andere ontwikkelingsgebieden.

Een kind moet zich veilig en op zijn gemak voelen, voordat de taalstimulering vanuit VE begint. Daarnaast moet het kind ontdekken dat praten leuk is. Is een kind nog niet gewend? Dan zoeken we vaak contact, al is het maar even, om een vertrouwensband op te bouwen. We gaan bijvoorbeeld in op wat we denken dat het kind bedoelt, benoemen emoties en gedrag, we spelen non-verbale vraag- en antwoordspelletjes of we laten gezellige praat situaties met andere kinderen zien. Is een kind gewend? Dan start de actieve taalverwerving. We zorgen voor ruimte om te oefenen en een goed taalaanbod.

Ruimte om te oefenen: als kinderen taal horen, gaan ze zelf actief patronen zoeken en regels ontdekken. Ieder kind heeft een eigen aanpak. Het ene kind praat veel, het andere luistert meer. Het ene kind zoekt patronen in de taal, het andere let eerst op de klanken. We begeleiden kinderen tijdens hun spel en de gebruikelijke activiteiten. In die situaties pikken ze nieuwe woorden op en leren ze betekenissen te begrijpen. In gesprek met kinderen die het Nederlands nog moeten leren, leggen we altijd de nadruk op wat het kind bedoelt, oftewel wat het ons wil zeggen. We corrigeren het oefen-taalgebruik niet, maar geven wel in correcte zinnen antwoord. Zo kan het kind als vanzelf weer verder oefenen en blijft het plezier van het contact voorop staan.

Taalaanbod: we onderscheiden vier fasen vanaf het moment dat het kind zich op zijn gemak voelt en praten als leuk ervaart. Wentaal, redzaamheidstaal, omgangstaal en leertaal. De woordenschat ontwikkelt zich door de fasen heen. In alle fasen is goede (non-)verbale interactie belangrijk, maar in iedere fase hebben kinderen andere (non-)verbale behoeften.

Eerste fase, wentaal: het begrijpen van de Nederlandse taal komt op gang, maar het kind spreekt het nog niet. In de wenfase bieden we een goed passend taalaanbod, zodat het begrip van het kind kan groeien. Dat doen we bijvoorbeeld door taal aan beweging te koppelen, door steeds dezelfde zin te gebruiken als er een vast ritueel begint, en door vooral met de eerste basiswoorden te spreken. De nadruk ligt op woorden die het kind nodig heeft om zich snel op zijn gemak te voelen. In deze fase lokken we het kind niet bewust uit om al Nederlands te spreken.

Tweede fase, redzaamheidstaal: het kind begrijpt het Nederlands redelijk en het spreken is op gang gekomen. De kinderen kunnen alledaagse voorwerpen en hun eigen behoeften eenvoudig benoemen. In deze fase blijft een goed passend taalaanbod het belangrijkste. Woorden blijven zoveel mogelijk gekoppeld aan dagelijkse situaties. Daarnaast proberen we het kind uit te lokken om actief wat

Nederlands te spreken. We proberen kinderen zich zekerder te laten voelen in hun initiatieven tot Nederlandstalig contact.

Derde fase, omgangstaal: het kind spreekt al redelijk Nederlands. Het gebruikt korte zinnen en kan gebeurtenissen in het heden en nabije verleden benoemen. In deze fase voeren we kleine gesprekjes. Daarin verrijken we het taalgebruik van het kind met ons taalaanbod. In deze en de volgende fase beginnen de kinderen regelmatig zelf met de interactie in het Nederlands. Bij de woordenschat letten we op de woorden die nodig zijn om mee te doen in de groep.

Vierde fase, leertaal: het kind kan praten over dingen die niet op het moment zelf aanwezig zijn, kan een verhaaltje bedenken, kan verbanden beschrijven en zich verplaatsen in de gedachten of gevoelens van een ander. Kinderen hebben in deze fase behoefte aan verbreding en verdieping van de woordenschat. Veel peuters die het Nederlands als tweede taal leren, bereiken de vierde fase in het Nederlands niet voordat ze naar school gaan.

Wij maken voor het uitbreiden van de woordenschat gebruik van:

Logo 3000

Woorden uit het V.E programma, thema woorden

NT2 woordenlijst

- NT2 woordenlijsten, 1001 woordenlijsten, themawoorden van peuterplein en logo3000
- Woorden worden per week op niveau aangeboden. Denk aan absolute beginner, beginners, basiswoorden, verdiepers.

Taal komt de hele dag voor. Zo benoemen we alles wat we zien, alle handelingen die we doen en wat we gaan doen om de voorspelbaarheid bij de peuters creëren. Denk hierbij dus ook aan dat wanneer een medewerker op staat om naar het toilet te gaan de medewerker dus daadwerkelijk zegt: Ik ga nu even opstaan om naar het toilet te gaan, ik ben daarna weer terug. (Naam collega) is nog op de groep.

Daarbij benoemen we tijdens het fruit moment de soorten fruit aan tafel en benoemen we wie welk fruit heeft. Zo creëren niet alleen taal en interactie tussen medewerker – kind maar ook tussen kinderen onderling.

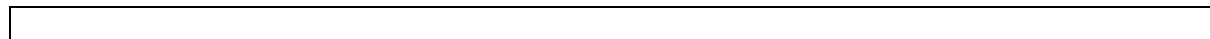
Daarnaast hebben we nog een tal van andere activiteiten op taalgebied die we aanreiken, dit zijn onder andere:

- Boekjes lezen met de kinderen.
- Samen liedjes zingen; tijdens ieder overgangsmoment worden er liedjes gezongen. Dit betekent wanneer we gaan opruimen, in de kring gaan, fruit of boterhammen gaan eten enz.

Bij de kring besteden we structureel nog meer aandacht aan de liedjes en bieden we ook themagerichte liedjes aan.

- Thema-platen: benoemen wat je ziet

Begeleiden van onderlinge interacties

Met deze interactievaardigheid sluiten we het hoofdstuk af. Als pedagogisch professionals begeleiden we de onderlinge interacties van kinderen en het groepsproces. Dat doen we met begrip, respect, interesse en duidelijkheid. Kinderen leren volop van elkaar, ze vullen elkaar aan en ze hebben plezier in samenzijn en erbij horen. We zetten ons in voor een groepssfeer waarbij ieder kind zichzelf kan zijn en mee kan doen. We praten over diverse onderwerpen en we zijn nieuwsgierig naar verschillende ideeën en meningen. Verder creëren we gezamenlijkheid door bijvoorbeeld feestjes te vieren, rituelen uit te voeren, (groeps)herinneringen te koesteren met foto's en verhalen, vriendschappen te zien en te waarderen. Zelf laten we goed voorbeeldgedrag zien. Waar het kan, laten we kinderen meedenken en beslissen. Door kinderen vaak te laten werken in kleine groepen (bijvoorbeeld bij activiteiten, eten en drinken), geven we kinderen de kans om elkaar goed te leren kennen. We bieden diverse activiteiten aan waarbij we kinderen stimuleren met elkaar in contact te komen.

Overige pedagogische kwaliteitseisen.

In dit hoofdstuk: extra aspecten van het pedagogisch beleid, conform de eisen in de Wet Kinderopvang en het Besluit basisvoorwaarden voorschoolse educatie.

Activiteiten waarbij de stamgroep/stamgroep ruimte verlaten wordt

Soms kunnen kinderen de stamgroep of stamgroep ruimte verlaten voor bepaalde activiteiten of om even in een andere groep of centrale hal te gaan kijken of spelen.

Op onze locatie verlaten de kinderen **soms** de stamgroep:

De eigen groep is voor kinderen een veilige basis. Vanuit veiligheid en vertrouwen willen kinderen hun wereld vergroten en ervaren wat er achter de vertrouwde deur gebeurt. Door soms de stamgroep te verlaten, krijgen kinderen meer ruimte om op ontdekkingstocht te gaan of te spelen met kinderen buiten de eigen groep. Kinderen verlaten hun stamgroep om gezamenlijk op de gang te spelen, in het ontdekklap, in de buitenruimte en soms het spelen op een andere groep.

Bij de volgende (spel)activiteiten verlaten de kinderen de stamgroep:

Kinderen verlaten hun stamgroep bij gezamenlijke, locatiebrede activiteiten. Kinderen van de peutergroepen verlaten regelmatig hun stamgroep om deel te nemen aan activiteiten van school. Kinderen verlaten hun stamgroep wanneer zij deel gaan nemen aan een activiteit op een andere groep of in het ontdekklap. Dit zijn activiteiten gericht op V.E, activiteiten in het teken van het gezamenlijk vieren van een feestdag of ter stimulering van hun ontwikkeling. Kinderen verlaten hun stamgroep wanneer zij gaan oefenen op een andere groep.

Extra opvang afnemen

Ouders hebben bij ons **wel** de mogelijkheid voor het afnemen van extra opvang.

Kinderen komen meestal op vaste dagen naar de dagopvang. Dat is belangrijk voor de stabiliteit van de groepen, het veilige en vertrouwde gevoel van de kinderen en daarmee de pedagogische kwaliteit. Soms kan het voorkomen dat ouders extra opvang nodig hebben. Aan extra opvang afnemen zijn spelregels verbonden. Ouders kunnen die regels vinden op de website.

Inzet pedagogisch beleidsmedewerker/coach

Volgens de Wet Kinderopvang moet er per locatie vijftig uur per jaar beschikbaar zijn voor pedagogisch beleid en tien uur per fte voor coaching. De pedagogisch beleidsuren zijn bestemd voor de totstandkoming en uitvoering van beleidsvoornemens (zie pedagogische kwaliteit, onze focus voor dit jaar). De coachinguren worden ingezet om pedagogisch professionals te coachen bij hun werkzaamheden.

Onderstaande uren hebben we als volgt verdeeld, waarbij alle medewerkers (inclusief flexmedewerkers en invallers) minimaal eenmaal per jaar coaching ontvangen. De uren zijn vastgesteld op peildatum 1 januari.

Vormgeving pedagogische beleidsvoornemens	Taken pedagogisch beleidsmedewerker (locatiemanager) • Het schrijven van een pedagogisch werkplan per locatie - 8 uur • Het bespreken van het pedagogisch werkplan, het VE-werkplan en het pedagogisch beleid met het team (evalueren, borgen en nieuwe doelen stellen - 8 uur • Afstemming met de pedagogisch coach over de pedagogische- en coaching doelen 2023 - 4 uur • Het voeren van teamoverleggen - 20 uur • Het voeren van overleg met de oudercomissie - 1 uur • Het ontwikkelen en implementeren van hulpmiddelen voor het team; presentaties, ondersteunen van onderwerp van binnen en buiten inrichting en de vertaling naar investeringen, het zorgdragen voor de protocollen - 8 uur • De vertaling vsn de locatiedoelen naar scholingsbehoefte/scholingsplan - 3 uur • Overleg met de drie samenwerkingspartners over de doorgaande lijn, pedagogisch klimaat, warme overdracht - 30 uur. • Gebruik kindvolgsysteem KIJK! - 2 uur
---	---

	Overleg met consultatiebureau/GGD inzake voedingsbeleid, zorg en ontwikkelingsvragen/SMI t.b.v. een passend aanbod – 10 uur
Vormgeving coaching van medewerkers	Taken pedagogisch coach: IKK coachings-uren: 3 VE coachings-uren: 3,75 Totaal coachings-uren per week: 6,75
Vormgeving van de verhoging kwaliteit van de voorschoolse educatie	Aantal kinderen op peildatum 01 januari 2023: De uren voor pedagogisch coach en VE-coach zijn gebundeld, waardoor dit door 1 persoon wordt uitgevoerd. Helga van Soelen is de coach voor Korein Keverberg 5A. Op de Keverberg 5A werken 24 medewerkers met in totaal een 15,1 FTE (15,1x36) = 543,6 uur. Dit komt uit op 543,6 uur per jaar voor coaching. Daarnaast heeft de VE-coach 10 uur per VE-geïndiceerd kind. De peildatum is daarbij 01-01-2023 en dit komt neer op 8 VE-kinderen met 8 uur. Dit zal verspreid worden over 1 dagdeel per week.

Coaches verdelen hun uren over bijvoorbeeld werkoverleg, kind-besprekingen, inspiratiebijeenkomsten, samen formuleren van pedagogische doelen, evaluatie van pedagogische doelen en coaching on the job met teams. Coaches en managers streven gezamenlijk naar een zo efficiënt mogelijke inzet.

VE-opleidingsplan

Pedagogisch professionals moeten hun VE-kennis en -vaardigheden jaarlijks onderhouden. We stellen ieder jaar een opleidingsplan op en voeren dat uit. Na afloop evalueren we het plan, de uitvoering en de behaalde doelstellingen. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Werken met programma's voor voorschoolse educatie.
- De ontwikkeling stimuleren van het jonge kind, in het bijzonder op de gebieden van taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De ontwikkeling volgen van peuters en het aanbod van voorschoolse educatie daarop afstemmen.
- Ouders betrekken bij het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen.
- De voorschoolse educatie inhoudelijk laten aansluiten op de vroegschoolse educatie vanaf 4 jaar én zorgdragen voor een zorgvuldige overgang van voorschoolse naar vroegschoolse educatie.

960 VE-uren verdelen in de periode van 2½ tot 4 jaar

Onderstaande tabel laat zien hoe we de 960 VE-uren op onze locatie verdelen over de dagen en weken. Het VE aanbod omvat niet meer dan 6 uur per dag.

Aantal VE-uren per week	Aantal dagen per week	Aantal weken per jaar	Tijden per week
<i>Vlinders 16 uur (peuterwerk)</i>	<i>4 dagen</i>	<i>40 weken</i>	<i>Van 08:30 tot 12:30 bieden wij VE aan</i> <i>Kinderen zonder VVE indicatie nemen 2x 4 uur peuterwerk af. Dit houdt in dat ze 2 dagdelen komen.</i> <i>Kinderen met een VVE indicatie nemen 4 dagdelen af van 4 uur. Wij zijn de schoolvakanties gesloten en dit houdt in dat wij 40 weken peuterwerk aanbieden.</i>
<i>Kevers en lieveheersbeestjes (peutergroepen)</i>	<i>3 dagen (minimaal)</i>	<i>52 weken</i>	<i>Van 08:45-13:00 uur bieden wij VE aan (4 uur en een kwartier) x 1,5 jaar = 994 uur totaal</i> <i>3 dagen x 4,25 = 994 uur totaal in 78 weken.</i>

Onze VE-methode

De VE-methode geeft ons inspiratie en houvast bij het vormgeven van ons VE-beleid. We gebruiken de methode om de ontwikkeling van kinderen gestructureerd en samenhangend te stimuleren.

Onze locatie werkt met:
Peuterplein

Korte beschrijving van de methode

Peuterplein

Peuterplein is gericht op de brede ontwikkeling van kinderen met daarbij specifieke aandacht voor taal. Peuterplein is opgebouwd rond acht thema's. Met ieder thema zijn er voldoende spelactiviteiten voor drie à vier weken. Binnen de activiteiten is differentiatie mogelijk en er wordt veel in kleine groepen gewerkt. Elk thema start met een 'wereldverkennerende' activiteit, waarbij kinderen ervaringen kunnen opdoen met hun zintuigen. Elk thema sluit af met een terugblik op alle activiteiten waardoor alle geleerde woorden nog eens aan bod kunnen komen. De activiteiten binnen een thema zijn met elkaar verbonden en zorgen voor diepgang. Het thema loopt als een rode draad door het spelen, praten, denken en werken heen. En altijd doet de speelomgeving met het thema mee. Onze pedagogisch professionals werken bij Peuterplein graag samen met ouders aan de ontwikkeling van kinderen. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de website van Uitgeverij Malmberg. Peuterplein is door het NJI erkent als VVE methode (goed onderbouwd).

Bijzonderheden van onze locatie en gemeentelijke eisen

Speelinloop

De Speelinloop is er voor kinderen van nul jaar tot twee jaar en drie maanden en hun ouders. Tijdens de speelinloop is één van de ouders aanwezig en actief betrokken bij de activiteit. Terwijl de kinderen samen spelen in een rijke speelleeromgeving, ontmoeten de ouders elkaar. Ze kunnen ervaringen uitwisselen en ondersteuning krijgen bij de opvoeding. Tijdens de speelinloop werken we volgens een vaste structuur en sluiten we aan op de thema's van de kinderopvanggroepen. Ouders kunnen een aantal keren per jaar een speelinloop bezoeken.

Specifieke VE-eisen in onze gemeente

Deze extra eisen stelt onze gemeente aan VE:

Gemeentelijke VE-criteria voor voorschoolse instellingen in Eindhoven De voorschool voldoet aan de wettelijke vereisten. De voorschool verzorgt VE-peuteropvang op vaste momenten waarin kinderen vanaf 2½ jaar in een horizontale groepssamenstelling deelnemen.

Het te verzorgen VE-aanbod heeft een omvang van acht uur per week voor niet-geïndiceerde peuters en zestien uur voor geïndiceerde peuters gedurende maximaal 40 schoolweken.

De acht uur wordt aangeboden op minimaal twee dagen per week en maximaal zes uur per dag, de zestien uur op minimaal drie dagen per week en maximaal zes uur per dag.

- De voorschool hanteert een op het leerlingvolgsysteem van de basisschoolpartner afgestemd kindvolg- systeem.
- Er worden beredeneerd aantoonbaar* op de individuele ontwikkeling gerichte activiteiten aangeboden, waarbij gewerkt wordt aan de vier ontwikkelingsdomeinen zoals beschreven door SLO (sociaal-emotieel, taal, rekenen, motoriek).
- Er worden beredeneerd aantoonbaar* op groepsniveau gerichte activiteiten aangeboden, waarbij gewerkt wordt aan de vier ontwikkelingsdomeinen zoals beschreven door SLO (sociaal-emotioneel, taal, rekenen, motoriek).
- In het pedagogisch plan is (zo concreet en toetsbaar mogelijk) de wijze waarop integratie van peuters met en zonder indicatie wordt bevorderd (samen leren en spelen) beschreven.
- De voorschool handelt in de praktijk conform de beschreven wijze waarop integratie van peuters met en zonder indicatie wordt bevorderd.
- Er is per SPILcentrum een actueel integraal ouderbeleidsplan voorschool/vroegschool. • Indien een school niet aan bovenstaande verplichting voldoet, dient door de voorschool aangetoond te worden dat zij - van hun kant - voldoende inzet pleegt om tot een actueel integraal ouderbeleidsplan te komen.
- De voorschoolse instelling heeft schriftelijk vastgelegd hoe pedagogische medewerkers met de aanvullend beschikbare voorbereidings- en evaluatietijd (voor- en nawerk) om dienen te gaan en handelen daar ook naar. Uit de schriftelijke vastlegging blijkt dat sprake is van planmatig (Plan-Do-Check-Act), op het verbeteren van de pedagogisch didactische aanpak gericht, handelen.
- Het onderwijs is vanuit hun regie- en coördinatiefunctie aangewezen als eerst verantwoordelijke voor de pedagogisch didactische doorgaande lijn tussen voor- en vroegschool het bieden van een SPILbrede ondersteuning die wordt gekenmerkt door één kind, één plan, één regisseur een Pedagogisch Educatief Raamplan SPIL (een vierjaarlijks te actualiseren SPILbreed samenwerkings- plan), een jaarplan SPIL en een VE verbeterplan.

Dit leidt tot de volgende eis voor een voorschool: Er is sprake van een vastgelegde samenwerking met een SPILcentrum of basisschool. De voorschool kan deze samenwerking aantonen via bovengenoemde plannen. Indien een school niet aan bovenstaande verplichting voldoet, dient door de voorschool aangetoond te worden dat zij - van hun kant - voldoende inzet pleegt om tot deze samenwerking te komen. Een standalone voorschool heeft een samenwerkingsovereenkomst met

één of meerdere scholen voor minimaal 50% van de instromende kinderen en beschrijft minimaal de volgende zaken:

- I. de wijze waarop het VE programma, het kindvolgsysteem en het VE beleid op elkaar aansluiten,
 - II. wijze waarop een 'warme' overdracht wordt gerealiseerd,
 - III. wijze waarop tussentijds terugkoppeling kan plaatsvinden,
 - IV. wijze waarop de kwaliteitsmanager van de organisatie deel kan nemen aan specifiek zorgoverleg,
 - V. frequentie en wijze waarop de samenwerking geëvalueerd wordt.
 - VI. de wijze waarop aandachtspunten uit inspecties worden afgestemd.
- De pedagogische beleidsmedewerker in het voorschool (per januari 2022 wettelijke verplicht) heeft een erkende VE basistraining succesvol afgerond, of volgt aantoonbaar een erkende VE basistraining.

Bijlage 1.

De ontwikkelingsgebieden op een rij

Alle ontwikkelingsgebieden hangen met elkaar samen en zijn even belangrijk. Bij Wij zijn JONG willen we kinderen brede ervaringen op laten doen, zodat ze zich kunnen ontwikkelen tot creatieve denkers en doeners. Die ontwikkeling is voortdurend aan de gang. En alle stappen die de kinderen zetten, doen ertoe voor ons. Lees de voorbeelden per ontwikkelingsgebied en zie de kinderen groeien – van 0 tot en met 12 jaar en ouder.

De acht ontwikkelingsgebieden:

1. **De emotionele en sociale ontwikkeling.** Van goed in je vel zitten, je veilig voelen en welbevinden naar vertrouwen hebben in jezelf en anderen, samen zijn, samen spelen, belangstelling hebben voor elkaar, samen genieten, samen delen, keuzes maken, plannetjes maken en terugkijken, troosten en getroost worden, samen vieren, samen regels maken, afspraken nakomen, onenigheid oplossen, opkomen voor jezelf en de ander, je identiteit vormen door vergelijking, verantwoordelijkheid voor elkaar dragen, participeren, anderen accepteren en met anderen omgaan, competitie, genieten van elkaar, samenwerken, etc.
2. **De motorische ontwikkeling.** De grote en de kleine motoriek. Van het pakken van je voetje naar om kunnen draaien, kruipen, lopen, balanceren, de bal rollen, strepen zetten met de kwast, een autootje laten rijden, een trein vastmaken, lopen over een streep, fietsen, dansen, schrijven, fluiten, voetballen, turnen, bouwen met fijne materialen, etc.
3. **Taal en communicatie/taalvaardigheid.** Van horen, huilen, kijken en brabbelen, naar luisteren, praten, een gesprek voeren, rijmen, lezen, schrijven, gedichtjes maken, verhalen bedenken en informatie tot je nemen.
Taal is een middel om uit te drukken en met anderen te delen wat je ervaart, voelt, denkt of wilt. Taal omvat spraak, dus het beheersen van klanken. Bij passieve taal gaat het om het vlot verstaan van dialogen, opdrachten, liedjes, verhalen, toneelstukjes en filmpjes.
4. **Rekenprikkel.** Van 'daar pas ik wel tussen' naar meten van de hoogte, breedte en diepte. Van rekening houden met één eigenschap tegelijk naar rekening houden met meer eigenschappen. Van willekeurig tellen van de getallen 1, 2, 7, 5, 10 naar het uitrekenen van $4 \times 12 = 48$. Van drie blokken op elkaar zetten naar werken vanuit een bouwtekening tot er een kasteel staat. Van verschil voelen tussen zacht, hard, nat, droog, licht en zwaar naar onderscheid maken tussen kleuren, vormen, structuren, hoeveelheden, etc.
5. **Muzikale en beeldende expressie.** Van geluiden horen, muziek luisteren, beelden en bewegingen zien en maken naar zingen, dansen, tekenen, schilderen, kleien, kleuren, structuren zien, composities maken, etc.

6. **Morele ontwikkeling en begrijpen van de sociale wereld.** Van voelen dat we van je houden en dat je erbij hoort naar voelen en weten dat je wordt gewaardeerd, nadenken over wat wel en niet mag en waarom, nadenken over wat een 'goed' mens is, nadenken over de verschillen tussen mensen, respecteren van anderen, etc.
7. **Verstandelijke ontwikkeling/denkontwikkeling.** Van doen, ervaren en ontdekken naar steeds meer concrete kennis van de mens en de wereld om je heen, abstracte begrippen, filosofische wijsheden, begrijpen van de fysische wereld – van zandkorrel tot sterrenstelsel – en de levende natuur, begrijpen hoe voorwerpen zich gedragen in allerlei situaties en combinaties met elkaar (bijvoorbeeld het effect van water op papier), de effecten van handelingen op objecten kunnen voorspellen (bijvoorbeeld hoe de bal gaat rollen), vertrouwd raken met allerlei technische toepassingen, etc.
8. **Zelfsturing en ondernemingszin.** Van willekeurig exploreren naar bewust voor je spel kiezen. Van weten wat je wilt naar initiatief nemen en stappen zetten om je doel te bereiken. Van met wilskracht iets oppakken, doelen stellen en keuzes maken naar scenario's voor acties verzinnen, afstand kunnen nemen en leren uit ervaring. Van leren omgaan met moeilijkheden en obstakels naar problemen oplossen.

Bijlage 2.

Gebruikte literatuur

Boonstra, M. & IJ. Jepma (2016). *Lerenderwijs. Samenwerken aan pedagogische kwaliteit in de kinderopvang*, Springer Media B.V.

Fukkink, R., redactie (2017). *Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang*. BKK. Bohn Stafleu van Loghum, Houten.

GGD GHOR Nederland & Nederlands Jeugdinstituut (NJI), *Veldinstrument observatie pedagogische praktijk kindercentra en peuterspeelzalen december, 2014* Utrecht.

Hoex, J., (2010). *Een solide basis voor positief jeugdbeleid*. Nederlands Jeugdinstituut.

ISSA, VBJK, Mutant (2016) *Europees kader voor kwaliteit (*Nederlandse samenvatting)* - European Quality Framework ECEC/ EQF.

Keulen, van, A., Leseman, P., Wanningen, K. & Kool, C. (2015). *Kwaliteitskader voor educatie van het jonge kind*. Nuvoorlater.nl

Keulen, A. van & E. Singer (2012), *Samen verschillend. Pedagogisch kader diversiteit in kindercentra 0-13 jaar*. Reed Business, Amsterdam.

Laevers, F., Silkens, K., & Declercq, B. (2020). *Ervaringsgericht werken in de voorschoolse kinderopvang*. Lannoo.

Laevers, F., Buyse, E., Daems, M. Declercq, B. (2016). *Welbevinden en Betrokkenheid als toetsstenen voor kwaliteit in de kinderopvang* (Uitgave kennisdossier kinderopvang BKK). Utrecht: BKK.

Landelijk Pedagogenplatform Kindercentra (2017). *Bouwstenen voor een pedagogisch kwaliteitskader Kinderopvang*.

Leseman, P., Veen, A. redactie (2016). *Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit voorschoolse instellingen. Resultaten uit het pre-COOL cohortonderzoek*. Kohnstamm Instituut.

Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek. (2009). *De NCKO kwaliteitsmonitor*. SWP.

Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek. (2012). *De kwaliteitsmonitor BSO*. SWP Amsterdam.

Riksen -Walraven, M. (2000). *Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang*. Vossiuspers AUP, Amsterdam.

Schreuder, L., M. Boogaard, R. Fukkink & J. Hoex (2011), *Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar*. Reed Business, Amsterdam.

Singer, E., & De Haan, D. (2021)). *Speels, liefdevol en vakkundig*. SWP.

Singer, E. & L. Kleerekoper (2009), *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. Elsevier gezondheidszorg, Maarssen.

Singer, E., Van Keulen, A., Saiz, A. B., & Roetman, A. (2012). *Samen verschillend*. Reed Business Education.

Strik, A., Schoemaker, J., (2018) *Interactievaardigheden. Een kindvolgende benadering*. Bon Stafleu van Loghum, Houten.

